

nog één half uur te leven", zegt de in allerijl toegesnelde geneesheer. „Is hier geen priester," stamelt de ongelukkige? „Nee, daar is geen priester... of ja wel, daar is een jonge man uit Amersfoort in het hôtel, een jonge man, die de vorige week door den Jansenistischen bisschop tot Jansenistisch priester gewijd werd. Zal deze komen?... Laat het zijn... de jonge priester komt, de tot sterven bereide spreekt zijne biecht, de onwettige bichtvader spreekt de H. absolutie uit, en, de heiligschennis der priesterwijding door een onder den banvloek zuchtenden bisschop verfoeiende, gaat de ziel des geabsolveerden echter met kalme berusting de eeuwigheid in. Zoo kunnen gevolgen aanvaard worden, waarvan de oorzaken misdadig worden geacht.

Maar toch, er was een misverstand. Ook van de zijde des Heeren Alberdingk, die het „lastertaal" noemde, als men zijn Nederlandschap in opspraak bracht. Er was misverstand van zijne zijde, omdat hij de overdrijving niet in hare oorzaken wist te doorzien, omdat hij laster noemde, wat een boos getuigschrift was ter goeder trouw. Wat toch was het geval? Sedert de vlucht des Stadhouders Willem V, nu vijftig, zestig jaren geleden (hetgeen hier staat, geldt immers van 1850—1855) was de emancipatie der Kātholieken in Nederland begonnen. Deze emancipatie was van 1806—1810 in alle gevolgen doorgevoerd, van 1810—1813 niet verminderd. Katholieke kerken waren teruggegeven, Roomsche priesters tot de koninklijke tafel genoodigd; Katholiek te zijn was van eene schande eene reden tot eere geworden.... in 't land van „liever Turksch dan Paapsch!" Napoleon had zich zelve de keizerskroon op 't hoofd gezet en Paus Pius VII leeghands aan 't altaar laten staan. Voorzeker, dit was niet van 't rechtzinnigste Katholicisme; maar Napoleon *was* Roomsch; hij maakte het kruisteecken en deed het geweer presenteeren, als de priester in de Mis de H. Hostie ophief. Met Napoleon's macht bloeide de invloed der Roomsche leer. In 1813 werd het Oranjehuis hersteld, maar de emancipatie der Katholieken werd niet weder opgeheven. Terstond daarop werd België met het noordelijke Nederland vereenigd en bleek het nu, dat het aantal onderdanen van Z. M. Koning Willem I voor 't meerendeel den Roomschen godsdienst beleed, zoodat den Vorst dan ook niet langer door de grondwet voorgeschreven werd, dat hij den Protestantschen godsdienst moest belijden. Het leger vooral had een krachtig Roomsch element, en in den oorlog op Java heeft meer dan een Katholiek bevelhebber zich buitengewoon onderscheiden. Het Katholicisme look weder op, en het Protestantsche Nederland heeft het beleefd, dat aan zijne universiteit te Leiden een Roomsch priester in zijne toga les gaf; heeft het moeten ondervinden, dat één zijner Oranjevorsten heul en heil vond aan de knieën eener Roomsche gravin, die als eene vurige Katholieke vrouw gewaarmerkt was. Heeft Alb. Thijm wel ooit bedacht, wat het voor den Nederlandschen Protestant moest beteekenen, deze dingen tot historie te zien worden? Was er geen misverstand in zijn opstuiven, toen hij niet begreep, dat de spijtigheid der weleer bevoorrechten op hem verhaalde, wat men aan de veranderde tijdsomstandigheden niet ten